

Kulturdepartementet
postmottak@kud.no

Oslo, 6. juni 2012

Endringer i lov om folkebibliotek - høringsvar

Vi viser til høringsbrev av 8. mars 2012 vedrørende endringer i lov om folkebibliotek, og vil framføre følgende merknader til forslaget:

Lovforslaget er i hovedsak en god oppfølging av *St.meld. nr. 23 (2008-2009) Bibliotek. Kunnskapsallmenning, møtestad og kulturarena i ei digital tid* (bibliotekmeldingen), som ble lagt frem i 2009.

Vi grupperer våre merknader i tråd med departementets egne punkter i høringsnotatet.

- **Harmonisering av lovbestemmelser for folkebibliotek og UH-bibliotek**
  - Vi er enige med departementet i at samarbeidet mellom UH-sektoren og folkebibliotekene kan fungere godt uten at det er nødvendig å regulere dette i lov.
  - Det er imidlertid et klart styringsbehov, for å sikre et omforent lånesamarbeid. Dette gjelder både forholdet mellom UH-bibliotek og folkebibliotek, og folkebibliotekene imellom. Og det gjelder utfordringene med tilgang til digitale medier. Men man bør søke andre alternativer enn lovregulering. Det bør komme både felles nasjonale lisensavtaler og statlig kompensasjon til netto-ytere i lånesamarbeidet, kombinert med vilkår som stilles for å få slik kompensasjon. Vi oppfordrer departementet til å følge opp dette, utenom lovrevisjonen.

- **Justeringer i formålsparagrafen**
  - Departementets forslag til justert formålsparagraf er en svært god beskrivelse og regulering av folkebibliotekenes funksjon og samfunnsoppdrag. Vi vil spesielt legge vekt på styrkingen av formidlingsansvaret og den store betydningen den nye setningen i formålsparagrafen har: "Folkebibliotekene skal være en møteplass og arena for offentlig samtale og debatt." Dette stadfester på en svært god måte folkebibliotekenes rolle i å oppfylle grunnlovens paragraf 100, siste ledd: "Det paaligger Statens Myndigheter at lægge Forholdene til Rette for en aaben og oplyst offentlig Samtale." Dermed er bredden og betydningen som folkebibliotekene har i samfunnet lovfestet på en bedre måte enn noen gang tidligere! Øvrige tekstendringer i formålsparagrafen kan vi også bifalle.

- **Organisering og drift av bibliotek tjenester**
  - Det er svært viktig og riktig at alle kommuner fortsatt skal være pålagt å ha folkebibliotek.
  - At loven samtidig gir kommunene mulighet til å organisere sine bibliotek tjenester på ulike måter, er naturlig. Vi har heller ingen innvendinger mot at unntaksmuligheten for forsøksvirksomhet foreslås fjernet.
  - At lov hjemling av veiledende retningslinjer faller bort er også greit.

- **Kompetansekravet i folkebibliotekloven § 5**
  - Vi registrerer at lovforslaget tar inn over seg hvilken positiv virkning lovens kompetansekrav har hatt de siste tiårene. Det er bra. Når det i høringsbrevet heter at "Det er grunn til å tro at lovbestemmelsen har vært medvirkende til økningen", er vi helt enige i det. Denne virkningen har vi også dokumentert i våre henvendelser til departementet under forarbeidet med lovforslaget. Vi slutter oss derfor til departementets egen konklusjon, og støtter alternativ 1. Kompetent ledelse av folkebibliotek er avgjørende for å følge opp målene i bibliotekmeldinga.
  - Vi ser ikke at det er tungtveiende nok grunner til å beholde dispensasjonsadgangen til kommuner med godt utbygd bibliotek tjeneste og bred bibliotek faglig kompetanse. Vi mener derfor at denne bestemmelsen bør tas bort. Det heter i høringsnotatet: "Muligheten til å utvikle biblioteket som kunnskapsallmenning, møtested og kulturarena styrkes gjennom god bibliotekkompetanse på ledernivå i kommunen." Denne kombinasjonen av faglig kompetanse og lederkompetanse er ikke mindre viktig når biblioteket er stort og staben bred.
  - Forskriften til § 5 definerer kvalifikasjonskrav og dispensasjonsadgang. Vi regner med å kunne komme tilbake med våre synspunkter på dette når arbeidet med endring av disse settes i gang. Likevel, siden forhold som reguleres i forskriften omhandles i dette lovforslaget, finner vi det naturlig med noen kommentarer:
    - Vi støtter forslaget om å fjerne dispensasjonsadgangen som har vært ment som en overgangsordning. Vi mener det er rett vei å gå, når det meldes at dette skal føre til en mer offensiv holdning i kommunene, med hensyn til å oppfylle kompetansekravet: "Dersom det ved utlysning ikke melder seg kvalifisert søker, må kommunen finne alternative løsninger for å oppfylle kravet, som for eksempel forpliktende interkommunale samarbeidsløsninger om drift av folkebiblioteket."
    - Det varsles at forskriften vil måtte oppdateres slik at "kompetansekravet er bedre tilpasset dagens utdanningssystem, som er basert på sammensetning av fag heller enn et gitt studieløp." Dersom dette innebærer at forskriftens paragraf 2 Annet ledd reduseres fra to punkter til ett, slik at det første punktet fjernes, kan vi slutte oss til det. Da kan Annet ledd lyde: "Med fagutdannet biblioteksjef forstås kandidat med bachelor- eller høyere grad, med minst 120 studiepoeng bibliotekspesifikke fag i fagkretsen, eller tilsvarende utdanning innen eldre gradsstruktur, der 120 studiepoeng tilsvarer 40 vekttall, eller tilsvarende utenlandsk utdanning." At "nordisk" endres til "utenlandsk" mener vi vil være riktig. Det får være opp til arbeidsgiver å vurdere – ved utlysning av biblioteksjefstilling – om staben for øvrig dekker opp kompetansen i det nordiske kultur- og litteraturområdet.
  - Når det gjelder "Alternativ 2: Fjerne kompetansekravet, fastsette funksjonskrav i forskriften", vil vi sterkt fraråde en slik løsning. Funksjonskrav er noe helt annet enn kompetansekrav. Funksjonskrav, ut over lovens formålsparagraf og kommunens organisering, vil gi seg selv og bør ikke lovreguleres. Her bør kommunene ikke ha flere begrensninger enn formålsparagrafen setter. I høringsbrevet heter det for øvrig om alternativ 2 at "Et funksjonskrav knyttet til biblioteksjefstillingen vil bidra til å

legge til rette for fleksibilitet, slik at kommunen kan tilsette gode søkere som ikke nødvendigvis har bibliotekfaglig utdanning." Dette vil kunne svekke det viktige poenget som er fremhevet annet sted i høringsnotatet: "Muligheten til å utvikle biblioteket som kunnskapsallmenning, møtested og kulturarena styrkes gjennom god bibliotekkompetanse på ledernivå i kommunen."

- **Fylkesbibliotek – folkebibliotekloven kap. III**

- Det er store endringer som foreslås for det regionale leddet i biblioteknettverket. Vi er enige med departementet når det i høringsnotatet står at "Departementet mener det regionale mellomleddet er viktig for å få til en god forankring av den statlige bibliotekpolitikken." Vi har tidligere gitt klart uttrykk for at dette burde tilsi at fylkesbibliotek bør beholdes som egen institusjon, som et slikt tydelig mellomledd. Vi registrerer at lovforslaget legger betydningen av et regionalt mellomledd til grunn, men velger en annen løsning. Departementets løsning gir Nasjonalbiblioteket betydelige utfordringer, når nasjonal bibliotekpolitikk skal forankres. Den foreslåtte lovbestemmelsen øker betydningen av at Nasjonalbiblioteket i årene som kommer blir tildelt betydelige utviklingsmidler til bruk på regionalt nivå, for å sikre at det blir en dynamikk i denne mellomledd-posisjonen.
- Vi registrerer med glede at lovforslaget åpner for at fylkeskommunens bibliotekoppgaver knyttes både til veiledning/utvikling, og de mer operative regionale bibliotekoppgavene - som lånesamarbeid og bokbuss/bokbåt. Det er viktig å ta høyde for ulikhetene i landet, og at mange fylker har behov for et fylkeskommunalt bibliotekledd som kan løfte operative oppgaver som enkeltbibliotekene i fylket ikke har størrelse eller kraft nok til å løfte alene.
- Fjernlån er en virksomhet som flere fylkesbibliotek driver på en god og effektiv måte, mens det i andre fylker er funnet andre løsninger. Når vi ikke foreslår at paragraf 9, første ledd, i nåværende lov skal bli stående, er det nettopp fordi den nye foreslåtte paragraf 6 sier at "Fylkeskommunen skal ivareta regionale bibliotekoppgaver...". Denne bestemmelsen bør gi tilstrekkelig pålegg til fylkeskommunen om at de har ansvar for at fjernlån fungerer godt i fylket, men den gir samtidig rom for ulike regionale løsninger.
- Vi registrerer med glede at lovforslaget krever bibliotekfaglig kompetanse på ledernivå til å gjennomføre fylkeskommunale bibliotekoppgaver. Dette er avgjørende for at dette leddet skal oppfattes som relevant nok for de andre aktørene i biblioteknettverket. Ber om at nye forskrifter om kvalifikasjonskrav på dette punktet går på høring, slik at de gode intensjonene opprettholdes.
- Lovpålegget om organisert samarbeid mellom fylkesbiblioteket og fylkeskommunens skoleledelse er foreslått fjernet, noe vi finner svært urovekkende. Denne lovbestemmelsen har medført samarbeid av stor betydning i norske fylkeskommuner, og den har bidratt til bedre tjenester og god ressursutnyttelse. Fylkeskommunene bør ikke stilles fritt med hensyn til biblioteksamarbeid på tvers av etater i fylkeskommunen. Vi ber om at lovhjemmelen blir stående.
- Et forslag til endring av kapitlets tittel: Ettersom fylkeskommunene også har ansvar for en rekke bibliotek i videregående skoler, og denne virksomheten ikke er regulert i lov om folkebibliotek, bør kapitlets tittel endres til: "Fylkeskommunens regionale bibliotekoppgaver".

- **Lovtekniske endringer**

- Lovpålegget om organisert samarbeid mellom folkebiblioteket og de kommunale skolebibliotekene foreslås fjernet. Det finner vi svært urovekkende. Denne lovbestemmelsen har medført omfattende og svært viktig samarbeid rundt i norske kommuner, noe som har bidratt til bedre tjenester og god ressursutnyttelse. Kommunene bør ikke stilles fritt med hensyn til biblioteksamarbeid på tvers av etater i kommunen. Vi ber om at lovhjemmelen blir stående.

Med vennlig hilsen
BIBLIOTEKARFORBUNDET

Monica Deildok
forbundsleder
Sign.